

บทที่ ๖ คดีเลือกตั้ง

อ.อริคม อินทุภูติ
รองประธานศาลฎีกา

ชุดที่ 7

คดีเลือกตั้ง

แบ่งตามประเภท
ของการเลือกตั้ง

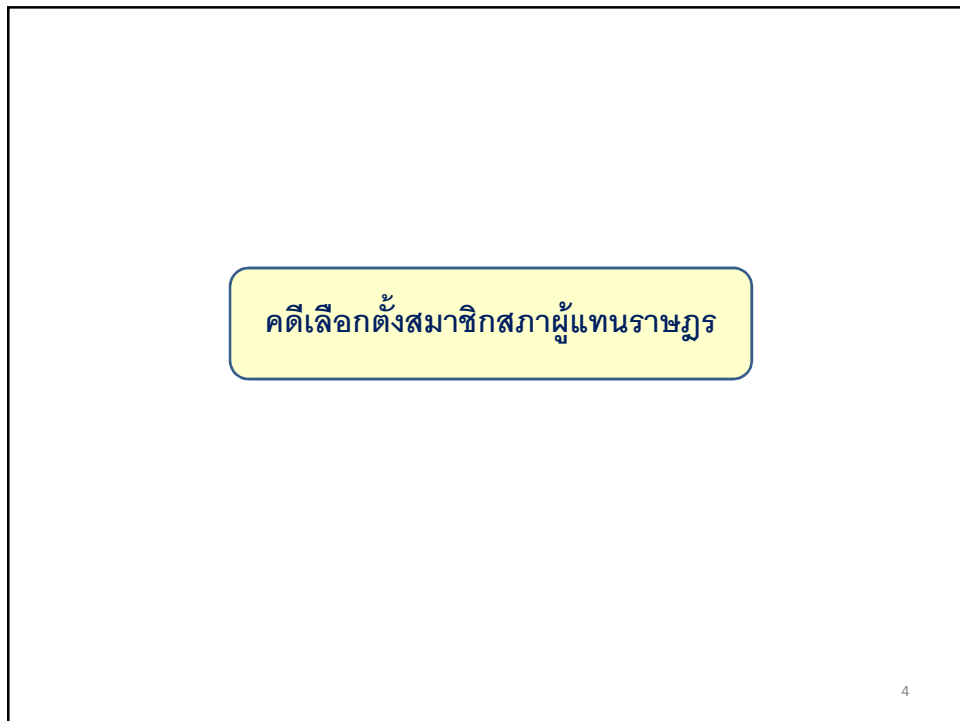
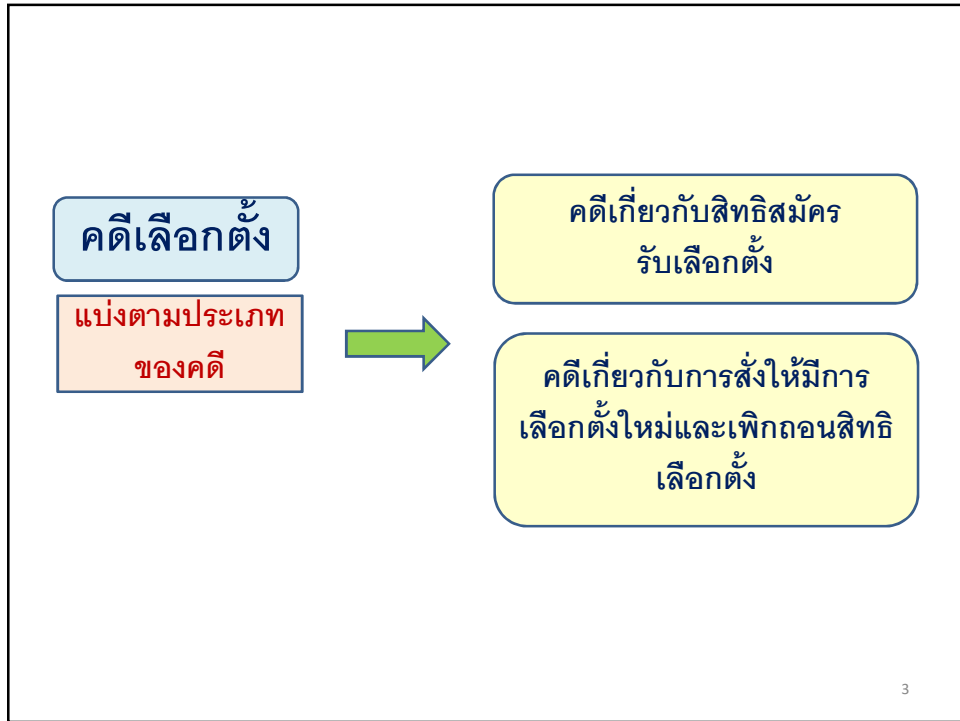

คดีเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร

คดีเลือกสมาชิกวุฒิสภา

คดีเลือกตั้งสมาชิกท้องถิ่นและ
ผู้บริหารท้องถิ่น

2

คดีเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

การสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (แบบแบ่งเขต)

ผู้สมัครแบบแบ่งเขต

ยื่นใบสมัครพร้อม เอกสาร หลักฐาน และค่าธรรมเนียม

ผู้อำนวยการการเลือกตั้ง ประจำเขตเลือกตั้ง

- ตรวจสอบการสมัคร เอกสารและหลักฐาน ครบถ้วนหรือไม่
 - ไม่ครบถ้วน : คืนเอกสารและหลักฐาน ทั้งหมดให้ผู้สมัครนั้น
 - ครบถ้วน : ออกหลักฐานการรับสมัคร รับเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครนั้นเรียงตามลำดับการยื่นสมัคร และให้ทำสำเนาฉบับไว้เป็นหลักฐาน

- เมื่อตรวจสอบแล้วเห็นว่าผู้นั้นมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ให้ประกาศรายชื่อผู้สมัคร ภายในเจ็ดวันนับแต่วันปิดรับสมัคร

พ.ร.ป.ว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส. พ.ศ.๒๕๖๑
ม.๔๕, ๔๖ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

การสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (แบบบัญชีรายชื่อ)

พรรคการเมือง

ยื่นใบสมัครพร้อม
เอกสารและหลักฐาน

คณะกรรมการการเลือกตั้ง

พ.ร.ป.ว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส. พ.ศ.
๒๕๖๑ ม.๔๖ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

ตรวจสอบเอกสารและหลักฐานการรับสมัคร
ว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่

- ไม่ครบถ้วน ก.ก.ต.มีอำนาจไม่รับสมัคร
- ครบถ้วน ก.ก.ต.รับสมัคร

ประกาศรายชื่อผู้สมัครภายในเจ็ดวัน
นับแต่วันปิดรับสมัคร

7

คดีเกี่ยวกับสิทธิสมัคร
รับเลือกตั้ง ส.ส.

(๑) คดีขอให้เพิ่มชื่อ

กรณี ผอ.ก.ก.ต.ประจำเขตเลือกตั้ง (สมัครแบบแบ่งเขต) หรือ ก.ก.ต. (สมัครแบบบัญชีรายชื่อ) ไม่รับสมัครหรือไม่ประกาศรายชื่อ บุคคลใดเป็นผู้สมัคร บุคคลนั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาให้สั่งเพิ่มชื่อได้ (พ.ร.ป.ว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส. พ.ศ. ๒๕๖๑ ม.๔๙, ม.๕๙)

(๒) คดีขอให้ถอนชื่อ

กรณีก่อนวันเลือกตั้ง หากผอ.ก.ก.ต.ประจำเขตเลือกตั้ง (สมัครแบบแบ่งเขต) หรือ ก.ก.ต. (สมัครแบบบัญชีรายชื่อ) ตรวจสอบพบว่า ผู้สมัครผู้ใดไม่มีสิทธิสมัคร ให้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาให้สั่งถอนชื่อผู้นั้นออกจากประกาศรายชื่อผู้สมัคร (พ.ร.ป.ว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส. พ.ศ. ๒๕๖๑ ม.๕๒, ม.๖๑)

(๓) คดีอุทธรณ์คำสั่ง
กต.ที่ให้ถอนการรับ
สมัคร

กรณีผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้สมัครผู้ใดยื่นคำร้องต่อ ก.ก.ต. ว่าผู้มีชื่อในประกาศรายชื่อ ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หาก ก.ก.ต. มีคำวินิจฉัยให้ถอนการรับสมัคร ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์คำวินิจฉัยดังกล่าวต่อศาลฎีกาได้ (พ.ร.ป.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ ม.๕๑, ม.๖๐)

8

คดีเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง
ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

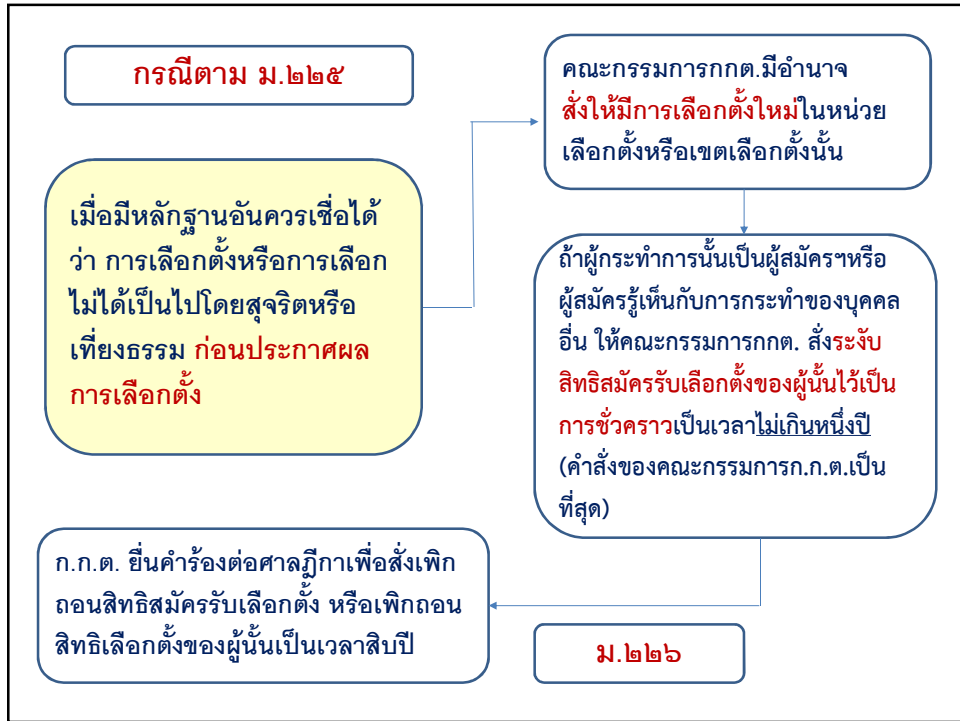
(๑) คดีใบส้ม

รัฐธรรมนูญ 2560

มาตรา ๒๒๕ ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือก ถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งหรือการเลือกนั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งหรือการเลือกใหม่ในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น ถ้าผู้กระทำการนั้นเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือก แล้วแต่กรณี หรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่ง **ระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นไว้เป็นการชั่วคราว** ตามมาตรา ๒๒๔ (๔)

คำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นที่สุด

คดีใบส้ม : การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๒๐๙/๒๕๖๓ เป็นกรณีคณะกรรมการก.ต.ผู้ร้อง ยื่นคำร้องว่า นาย ส. ผู้คัดค้านเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๘ จังหวัดเชียงใหม่ พรรคเพื่อไทย และได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ต่อมาผู้ร้องได้รับรายงานว่า ในระหว่างพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับ ผู้คัดค้านไปร่วมงานทอดผ้าป่าสามัคคีเพื่อหาทุนจัดซื้อเครื่องแบบชุดรักษาความปลอดภัย ประจำหมู่บ้าน (ข.ร.ป.) ซึ่งจัดขึ้นที่หอประชุมหมู่บ้านกู้ฮ้อสามัคคี ผู้คัดค้านมอบเงินใส่ซองจำนวน ๒,๐๐๐ บาท และนาฬิกาขบวนใส่กล่อง ๑ เรือน แก่พระภิกษุซึ่งเป็นประธานพิธีสงฆ์ พระภิกษุมอบของเงินแก่ผู้จัดงาน ผู้จัดงานเขียนหน้าซองว่า “ท่าน ส.ส.สุรพล ๒,๐๐๐ บาท” เป็นการจงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ผู้คัดค้าน อันเป็นการฝ่าฝืน พ.ร.ป.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง (๒) ทำให้การเลือกตั้งในส่วนที่เกี่ยวกับผู้คัดค้านมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ผู้ร้องจึงมีคำสั่งให้ระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้คัดค้านเป็นการชั่วคราวเป็นระยะเวลาหนึ่งปี ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๔ (๔) มาตรา ๒๒๕ และมาตรา ๒๒๖ ขอให้ศาลฎีกาสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของ

ผู้คัดค้านและให้ผู้คัดค้านชดใช้ค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัด เชียงใหม่ เขตเลือกตั้งที่ ๘ เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ เป็นเงิน ๙,๖๘๓,๗๕๕.๑๒ บาท ตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๖ ประกอบพ.ร.ป.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๓๒, ๑๓๘

ผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านว่า มิได้กระทำการอันเป็นเหตุให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดย สุจริตและเที่ยงธรรม

ศาลฎีกาพิจารณาพยานหลักฐานที่คู่ความนำเข้าไต่สวนแล้ววินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงฟัง ได้ว่า ผู้คัดค้านไปปรากฏตัวที่หอประชุมโดยมีเจตนาเพียงเพื่อถวายเงินเป็นค่าบูชาเทียนสะ เเคราะห์สืบชะตาและนาฬิกาแก่พระครูฯ เป็นการส่วนตัวเพื่อเสริมสิริมงคลเนื่องในวันคล้ายวัน เกิดที่จะมาถึงในวันรุ่งขึ้น ส่วนที่พระครูฯ มอบเงินจำนวนดังกล่าวแก่ผู้จัดงานเพื่อสมทบทุน จัดซื้อเครื่องแบบจัดซื้อเครื่องแบบชุดช.ร.ป. ถือได้ว่าเป็นเรื่องนอกเหนือความรู้เห็นของผู้ คัดค้าน ยังรับฟังไม่ได้ว่า ผู้คัดค้านถวายเงินแก่พระครูฯ เพื่อเป็นการสื่อให้ชาวบ้านเข้าใจว่า ผู้คัดค้านได้บริจาคเงินสมทบให้แก่กองผ้าป่าสามัคคี เพื่อจงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งแก่ตน อันจะ เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว และเมื่อฟังว่าข้อเท็จจริงเป็นเช่นนั้น ผู้คัดค้าน ไม่จำเป็นต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้งตามคำร้อง พิพากษายกคำร้อง

13

คดีเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๒) คดีใบเหลือง

กรณีเมื่อประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อ ได้ว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยง ธรรม แต่ไม่ได้ความชัดว่าเป็นการกระทำของผู้ได้รับเลือกตั้ง ให้ ก.ก.ต.ต้องยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อพิจารณา ในกรณีที่ศาล ฎีกาวินิจฉัยว่า การเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยง ธรรม ให้ศาลสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น และให้ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้ง ลิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลวินิจฉัย (พ.ร.ป.ว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ ม. ๑๓๓)

14

กรณีใบเหลือง : พ.ร.ป.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ ม. ๑๓๓

คณะกรรมการการเลือกตั้ง

ยื่นคำร้อง

ศาลฎีกา

เมื่อประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว
ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า
การเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด
มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยง
ธรรม แต่ไม่ได้รับความชัดว่าเป็น
การกระทำของผู้ได้รับเลือกตั้ง

ในกรณีที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การเลือกตั้ง
นั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม
ให้ศาลสั่ง :

- ให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น
- ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งสิ้นสุดลงนับแต่
วันที่ศาลวินิจฉัย

(สมาชิกฯผู้นั้นมีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้ง
ใหม่ได้)

คดีใบเหลือง : การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

คดีหมายเลขคำที่ ลต.(ส.ส.) ๕๘๕/๒๕๖๒ เป็นกรณีคณะกรรมการก.ก.ต.ผู้ร้อง ยื่นคำร้องว่า นาย ก. ผู้คัดค้านเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๕ จังหวัดสมุทรปราการ พรรคพลังประชารัฐ และได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ต่อมาผู้ร้องได้รับรายงานจาก ผอ.ก.ก.ต.ประจำจังหวัดสมุทรปราการว่า ในระหว่างพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับ น.ส.สุภาภรณ์ ผู้ช่วยหาเสียงเลือกตั้งของผู้คัดค้าน ไปร่วมงานงานปณิกิจพนาย พ. และมอบเงินช่วยงานศพเป็นธนบัตรบรรจุภายในซองที่เขียนหน้าซองว่า “กรุงศรีวิไล” ให้แก่เจ้าภาพ เป็นการจงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ผู้คัดค้าน อันเป็นการฝ่าฝืน พ.ร.ป.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง (๑), ๘๐ ฯลฯ กรณีจึงมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้ง ส.ส. จังหวัดสมุทรปราการ เขตเลือกตั้งที่ ๕ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม แต่ไม่ได้รับความชัดว่าเป็นการกระทำของผู้คัดค้าน ผู้ร้องจึงมีมติให้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา เพื่อพิจารณาขอให้ศาลสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสมุทรปราการ เขต ๕ ใหม่ เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาแล้ว ขอให้มีคำสั่งให้ผู้คัดค้านหยุดปฏิบัติหน้าที่

ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งฟังวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า น.ส.สุภาภรณ์ ไปร่วมงานฌาปนกิจศพนาย พ. และนำซองเงินเขียนหน้าซองว่า “กรุงศรีวิไล” ภายในซองมีเงิน ๑,๐๐๐ บาท มอบให้เจ้าภาพจริง เมื่อพิจารณาสถานะทางการเงิน ประกอบกับภาระที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตร ๒ คน และสภาพบ้านพักอาศัยของ น.ส.สุภาภรณ์แล้ว เป็นการยากที่จะเชื่อว่าจะนำเงินส่วนตัวมาใส่ซองช่วยเหลืองานประเพณีและงานศพของบุคคลอื่นหลายๆ ครั้ง ในนามของผู้คัดค้าน ข้ออ้างของน.ส.สุภาภรณ์ ที่ว่ากระทำการดังกล่าวด้วยตนเองนั้นไม่น่าเชื่อถือ เมื่อการกระทำดังกล่าวทำให้ผู้คัดค้านได้รับประโยชน์ แม้ไม่แน่ชัดว่าผู้คัดค้านรู้เห็นเป็นใจ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่มีพยานหลักฐานใดบ่งชี้ให้เห็นว่า มีการกลั่นแกล้งผู้คัดค้านให้ต้องรับผิดชอบในกรณีตามคำร้อง ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า มีการกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืน พ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่น ใ้ทั้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัคร หรือการชักชวนให้ไปลงคะแนนไม่เลือกผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยวิธีการดังต่อไปนี้ (๑) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ให้แก่ผู้ใด” ฯลฯ แม้ไม่แน่ชัดว่าผู้คัดค้าน

17

รู้เห็นเป็นใจ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่มีพยานหลักฐานใดบ่งชี้ให้เห็นว่า มีการกลั่นแกล้งผู้คัดค้านให้ต้องรับผิดชอบในกรณีตามคำร้อง ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ในการเลือกตั้งมีการกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืน พ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยวิธีการหาเสียงและลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๘ (๔) ซึ่งทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม แม้ทางการได้สวนไม่ได้ความชัดว่าเป็นการกระทำของผู้คัดค้าน ศาลก็ต้องสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสมุทรปราการ เขตเลือกตั้งที่ ๕ ใหม่ ตามที่บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๓๓

พิพากษาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสมุทรปราการ เขตเลือกตั้งที่ ๕ ใหม่ แทนนาย ก. ผู้คัดค้าน

หมายเหตุ

คดีใบเหลืองยังมีอีก ๑ คดี คดีคดีตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ลต.สส.๑/๒๕๖๕ เป็นกรณีมีคนนำเงินไปมอบให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนที่บ้าน ให้เลือกผู้สมัครที่ชนะเลือกตั้งซ่อม แต่ไม่แน่ชัดว่าผู้สมัครผู้นั้นรู้เรื่องด้วยหรือไม่

18

คดีเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง
ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๓) คดีใบแดง

กรณีภายหลังประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว มีหลักฐานอันควร
เชื่อได้ว่าผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอันเป็นการทุจริตในการ
เลือกตั้งหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น ให้ ก.ก.ต.
ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อให้สั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับ
เลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้น (รัฐธรรมนูญ
ม.๒๒๕ ม.๒๒๖ พ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ ม. ๑๓๘)

19

กรณีใบแดง

รัฐธรรมนูญ 2560

มาตรา ๒๒๖ เมื่อมีการดำเนินการตามมาตรา ๒๒๕ หรือ
ภายหลังการประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือกแล้ว มีหลักฐานอัน
ควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกผู้ใดกระทำการ
ทุจริตในการเลือกตั้งหรือการเลือกหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคล
อื่น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อสั่งเพิกถอน
สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้น

การพิจารณาของศาลฎีกาตามวรรคหนึ่ง ให้นำสำนวน
การสืบสวนหรือไต่สวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหลักในการ
พิจารณา และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลมีอำนาจสั่ง
ไต่สวนข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้

20

รัฐธรรมนูญ 2560

ในกรณีที่ศาลฎีกาพิพากษาว่าบุคคลตามวรรคหนึ่งกระทำความผิดตามที่ถูกร้อง ให้ศาลฎีกาสั่งเพิกถอน**สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง** หรือเพิกถอน**สิทธิเลือกตั้ง**ของผู้นั้นเป็นเวลาสิบปี ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา แล้วแต่กรณี

เมื่อศาลฎีกามีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาแล้ว ถ้าผู้ถูกกล่าวหาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ให้ผู้นั้น**หยุดปฏิบัติหน้าที่**จนกว่าศาลฎีกาจะพิพากษาว่าผู้นั้นมิได้กระทำความผิด และเมื่อศาลฎีกามีคำพิพากษาว่าผู้นั้นกระทำความผิด ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่

21

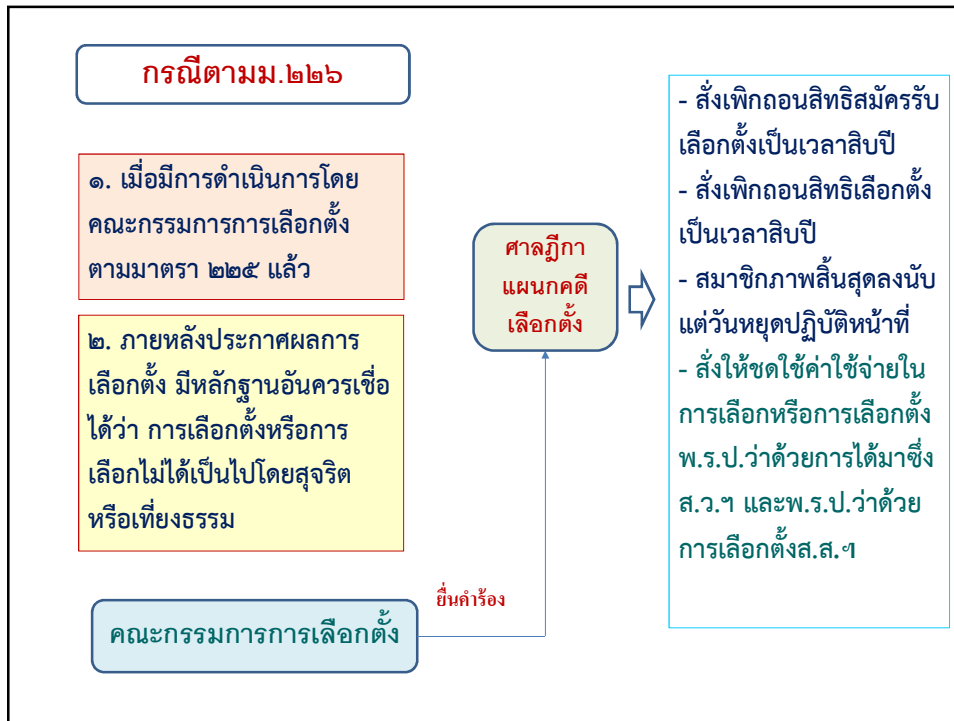
รัฐธรรมนูญ 2560

มิให้นำสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคสี่ เป็นจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี

ให้นำมาตรานี้ไปใช้บังคับแก่**การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น**ด้วยโดยอนุโลม แต่ให้อำนาจของศาลฎีกาเป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์ และให้คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์เป็นที่สิ้นสุด

การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาหรือศาลอุทธรณ์ตามมาตรานี้ ให้เป็นไปตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาซึ่งต้องกำหนดให้ใช้ระบบไต่สวนและให้ดำเนินการโดยรวดเร็ว

22

คดีใบแดง : การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๑/๒๕๖๓ เป็นกรณีคณะกรรมการก.ต. ผู้ร้อง ยื่นคำร้องว่านาย ข. ผู้คัดค้านเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดจันทบุรี พรรคประชาธิปัตย์ ปราศรัยใส่ร้ายนาย ย. ผู้สมัครพรรคพลังประชาชน ที่เคยเป็นอดี ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์ว่า “ท่านนายกชวน หลีกภัย เสียใจและขอโทษพี่น้องชาวแก่งหางแมวและพี่น้องชาวจันทบุรี และพี่น้องประชาธิปัตย์ ที่ ส.ส. คนเดิมทั้งสามคน ถูกซื้อตัวและย้ายพรรคไปแล้ว ... ตามที่ท่านรองสาริตได้บอกผมมา อย่างน้อยสามคนต้องมีเจ็ดสิบล้าน”

ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งฟังข้อเท็จจริงว่า ผู้คัดค้านกล่าวปราศรัยโดยใช้ถ้อยคำเช่นนั้นจริง และถ้อยคำปราศรัยของผู้คัดค้านดังกล่าวทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ว่านาย ย. ย้ายจากพรรคประชาธิปัตย์ไปอยู่พรรคพลังประชาชน เนื่องจากมีการให้ค่าตอบแทนเป็นเงินจำนวนมาก อันแสดงให้เห็นว่านาย ย. เป็นผู้เห็นแก่เงินหรือผลประโยชน์ส่วนตนอยู่เหนืออุดมการณ์ เมื่อผู้คัดค้านไม่สามารถนำพยานหลักฐานมาแสดงเพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าถ้อยคำที่ผู้คัดค้านกล่าวเป็นความจริง จึงเท่ากับผู้คัดค้านยืนยันข้อเท็จจริงว่านาย ย. ถูกซื้อตัว และเมื่อผู้คัดค้านกล่าวถ้อยคำดังกล่าวที่บริเวณตลาดวังงอนเป็นสถานที่ที่ผู้คัดค้านจัดให้มีการปราศรัย อีกทั้งมีการ

24

เผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยการถ่ายทอดภาพและเสียงผ่านทางเพชฌัญญ์ของผู้คัดค้าน ย่อมแสดงให้เห็นว่า ผู้คัดค้านมีเจตนาเพื่อจงใจให้ผู้มาฟังการปราศรัยลงคะแนนให้แก่ผู้คัดค้าน การกระทำของผู้คัดค้านดังกล่าวจึงเป็นการใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือจงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมือง เพื่อจงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่น อันเป็นการฝ่าฝืนพ.ร.ป. ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง (๕) การกระทำของผู้คัดค้านย่อมเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยวิธีการอันมิชอบด้วยกฎหมายอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้งโดยวิธีการอันมิชอบด้วยกฎหมายอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง เมื่อพิเคราะห์พฤติการณ์แห่งคดีแล้ว ศาลฎีกาเห็นสมควรเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้คัดค้านมีกำหนดสิบปี ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๒๖ วรรคสาม ประกอบพ.ร.ป. ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๓๘ วรรคหนึ่ง

พิพากษาให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของนาย ช. ผู้คัดค้านมีกำหนดสิบปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษา

หมายเหตุ : คดีนี้ นาย ย. และนาย ย. ไม่ได้รับเลือกตั้ง โดยนาย ย. ได้คะแนนเป็นที่ ๒ ผู้คัดค้านได้คะแนนเป็นที่ ๓

25

คดีเลือกสมาชิกวุฒิสภา

26

คดีเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือก : สมาชิกวุฒิสภา

(๑) คดีขอให้เพิ่มชื่อ

กรณีผู้อำนวยการการเลือกตั้งไม่รับสมัครในการเลือกระดับอำเภอ หรือส่งลบบชื่อในการเลือกตั้งสามระดับ ผู้สมัครขอให้ศาลสั่งให้รับสมัครหรือเพิ่มชื่อได้ (พ.ร.ป.ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ ม.๒๒, ๒๓)

(๒) คดีเกี่ยวกับการดำเนินการในการเลือก

กรณีผู้สมัครทั้งอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ เห็นว่าการดำเนินการในการเลือกของก.ต. ผู้อำนวยการการเลือก หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลฎีกาภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่มีการออกคำสั่ง (พ.ร.ป.ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ ม.๔๔)

27

คดีเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

(๑) คดีใบส้ม

กรณีก่อนประกาศผลการเลือก ถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครผู้ใดกระทำการใดหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น อันทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้ก.ต.สั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นไว้เป็นการชั่วคราว มีกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี เมื่อก.ต.มีคำสั่งดังกล่าวแล้ว ให้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น (รัฐธรรมนูญ ม.๒๒๕ ม.๒๒๖ พ.ร.ป.ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ ม.๖๐)

28

คดีเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง
ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

(๒) คดีใบเหลือง

ก่อนประกาศผลการเลือก หากมีเหตุอันควรสงสัยว่า
การเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้
ก.ก.ต.มีอำนาจสั่งยกเลิกการเลือกและสั่งให้มีการ
เลือกตั้งใหม่ (พ.ร.ป.ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา
พ.ศ. ๒๕๖๑ ม.๕๙)

29

คดีเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง
ในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

(๓) คดีใบแดง

เมื่อประกาศผลการเลือกแล้ว ถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า
ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกหรือ
รู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น อันทำให้การเลือกตั้งมิได้
เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้ก.ก.ต.ยื่นคำร้องต่อศาล
ฎีกาเพื่อสั่งให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิ
เลือกตั้งของผู้นั้น (รัฐธรรมนูญ ม.๒๒๖ พ.ร.ป.ว่าด้วยการได้มา
ซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ ม.๖๒)

30

คดีใบแดง การเลือกสมาชิกวุฒิสภา

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๒๑๗/๒๕๖๒ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง ยื่นคำร้องว่า ผู้คัดค้านเป็นผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกระดับจังหวัด จังหวัดสงขลา กลุ่ม ๑๐ วันเกิดเหตุผู้คัดค้านโทรศัพท์ติดต่อ ว่าที่ร้อยตรีหญิง พ. ผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกระดับจังหวัดกลุ่มเดียวกับผู้คัดค้าน พุดเสนอเงื่อนไขขอแลกเปลี่ยนการลงคะแนนระหว่างผู้สมัครด้วยกันเองเพื่อให้ตนเองได้รับคะแนนสูงเพียงพอที่จะได้รับการเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด ไม่เป็นการแนะนำตัวตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ผู้ร้องกำหนด อันเป็นการฝ่าฝืน พ.ร.บ.ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ ม.๓๖ ว.หนึ่ง และ ม. ๗๐ ฯลฯ อันทำให้การเลือกระดับจังหวัดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้คัดค้านมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ผู้ร้องจึงมีคำสั่งให้ระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้คัดค้านไว้เป็นเวลาหนึ่งปี ตามรัฐธรรมนูญ ม.๒๒๔ (๔), ๒๒๕ ขอให้มีการฟ้องให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้คัดค้าน ตามรัฐธรรมนูญ ม.๒๒๖ ประกอบ พ.ร.บ.ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ ม.๖๐

31

ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งวินิจฉัยว่า ผู้ร้องมีว่าที่ร้อยตรีหญิง พ. เป็นพยานยืนยันว่า ผู้คัดค้านโทรศัพท์ไปพุดเสนอเงื่อนไขขอแลกเปลี่ยนการลงคะแนน ตามเอกสารถอดแผ่นบันทึกเสียง หมาย ร.๒ ถือได้ว่าการแนะนำตัวของผู้คัดค้านไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ผู้ร้องกำหนด อันเป็นการฝ่าฝืน พ.ร.บ.ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๖๐๗๐ วรรคหนึ่ง และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๕๗ ข้อ ๖๔ และข้อ ๑๓๒ การกระทำของผู้คัดค้านทำให้การเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ผู้คัดค้านจึงต้องถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๖ วรรคสาม ประกอบพ.ร.บ.ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๖๐ วรรคสอง

พิพากษาให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้คัดค้านเป็นเวลาสิบปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษา.

32

คดีเลือกตั้งสมาชิกท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

33

คดีเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง: สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

**คดีอุทธรณ์คำสั่งกต.
ที่ให้ถอนการรับสมัคร
(มีกรณีเดียว)**

กรณีเมื่อความปรากฏต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือได้รับแจ้งจากบุคคลใดๆ ว่า ผู้สมัครผู้ใดไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยโดยเร็ว และถ้ามีหลักฐานตามสมควรว่าผู้สมัครผู้นั้นไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ให้ส่งถอนชื่อผู้นั้นออกจากบัญชีรายชื่อผู้สมัคร การอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคที่มีเขตอำนาจ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคให้เป็นที่สุด (พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ ม.๕๖)

34

คดีเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๑) คดีใบส้ม

กรณีก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ก.ก.ต.เห็นว่ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครผู้ใดกระทำการอันเป็นเหตุให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด หรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลอื่นกระทำความผิดดังกล่าว หรือรู้ว่ามีการกระทำความผิดดังกล่าวแล้วไม่ดำเนินการเพื่อระงับการกระทำนั้น ให้ก.ก.ต.สั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครที่กระทำการเช่นนั้นทุกรายไว้เป็นการชั่วคราวเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง ในกรณีที่มีคำสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๓๒ วรรค ๒ แห่งรัฐธรรมนูญ ออกเสียงลงคะแนน แต่ก่อนวันประกาศผลการเลือกตั้ง และผู้สมัครที่ถูกระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งที่ได้คะแนนเลือกตั้งในลำดับที่ได้รับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ หลังจากนั้นให้ ก.ก.ต. ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคที่มีเขตอำนาจเพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นเป็นเวลาสิบปี (รัฐธรรมนูญ ม.๒๒๕ ม.๒๒๖ พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ ม.๑๐๗, ๑๐๘ วรรคหนึ่ง)

35

คดีเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง
ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๒) คดีใบเหลือง

ก่อนประกาศผลการเลือก หากมีเหตุอันควรสงสัยว่าการเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้ ก.ก.ต.มีอำนาจสั่งยกเลิกการเลือกและสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ (พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ ม.๑๐๖ วรรคสี่)

36

คดีเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้ง
สมาชิกท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๒) คดีใบแดง

กรณีเมื่อประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ผลการเลือกตั้งเกิดจากเกิดการเลือกตั้งที่มีได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้ก.ต.ต้องยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคเพื่อพิจารณา ในกรณีที่ศาลวินิจฉัยว่า ผลการเลือกตั้งเกิดจากการเลือกตั้งที่มีได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้ศาลสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่สำหรับการเลือกตั้งนั้น และสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ที่กระทำการอันเป็นเหตุให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมเป็นเวลาสิบปี (รัฐธรรมนูญ ม.๒๒๕ ม.๒๒๖ พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ ม.๑๐๘ วรรคสอง)

37

ข้อสังเกต

คดีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

38

ข้อสังเกต (๑)

คดีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความเกี่ยวข้องกับ

- บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญว่าด้วยคุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาตรา ๙๗ (๑) ถึง (๔) และลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาตรา ๙๘ (๑) ถึง (๑๘) และ
- บทบัญญัติแห่งพ.ร.ป.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๐ ว่าด้วยคุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาตรา ๔๑ (๑) ถึง (๔) และลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาตรา ๔๒ (๑) ถึง (๒๑)

39

คุณสมบัติผู้มีสิทธิสมัครเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๙๗ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้ที่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีนับถึงวันเลือกตั้ง

(๓) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคการเมืองเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไปเพราะเหตุยุบสภา ระยะเวลาเก้าสิบวันดังกล่าวให้ลดลงเหลือสามสิบวัน

40

(๔) ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย

(ก) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

(ข้อสังเกต : มี ฎ. ๑๓๒๐/๒๕๖๒ วินิจฉัยว่า ผู้สมัครนำทะเบียนบ้านกลางมาใช้อ้างว่ามีชื่อในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเพื่อใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๙๗ (๔) ก. ไม่ได้ เพราะทะเบียนบ้านกลางเป็นเพียงทะเบียนซึ่งผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนดให้จัดทำขึ้นสำหรับลงรายการบุคคลที่ไม่อาจมีชื่อในทะเบียนบ้านได้เท่านั้น)

(ข) เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง

(ค) เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีการศึกษา

(ง) เคยรับราชการหรือปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ หรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง แล้วแต่กรณี เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปี

41

ลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ม.๙๘

มาตรา ๙๘ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๑) ดิตยาเสพติดให้โทษ

(๒) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

- เพียงถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ไม่ถือว่าเป็นลักษณะต้องห้าม เพราะกฎหมายใช้ถ้อยคำว่า “เป็นบุคคลล้มละลาย”

- ศาลล้มละลายกลางพิพากษาให้ตกเป็นบุคคลล้มละลาย แม้จะยังมีได้ประกาศคำสั่งในราชกิจจานุเบกษา ก็ต้องถือว่าเป็นบุคคลล้มละลาย (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๓๔/๒๕๖๒)

- ผู้ร้องเป็นบุคคลล้มละลาย และยังไม่ได้หลุดพ้นจากการล้มละลาย โดยยังไม่มีการปลดจากล้มละลาย ยกเลิกการล้มละลาย และมีได้มีคำขอประนอมหนี้ภายหลังล้มละลาย ต้องถือว่าเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัคร (คำสั่งศาลฎีกาที่ ๕๐๖๖/๒๕๕๔, ๓๐๖๔/๒๕๕๗)

(๓) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ

ข้อสังเกต : เจตนาารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรานี้ เพื่อมิให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบในการเลือกตั้ง เพราะผู้สมัครที่มีสื่ออยู่ในมือ ย่อมได้เปรียบผู้สมัครอื่น

ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งก่อนข้างเคร่งครัดว่า ผู้สมัครที่มีชื่อเป็น **เจ้าของหรือผู้ถือหุ้น**ในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆ **แม้ไม่ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการในความเป็นจริง** ก็มีลักษณะต้องห้าม (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๔๓/๒๕๖๒) และโดยไม่คำนึงว่าสื่อ่นั้นตีพิมพ์หรือเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการเมืองหรือไม่ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๐๙/๒๕๖๒)

นอกจากนี้แม้หนังสือพิมพ์หยุดตีพิมพ์แล้ว แต่เมื่อยังไม่ได้แจ้งยกเลิกการประกอบกิจการต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าของหรือผู้ถือหุ้นก็มีลักษณะต้องห้าม (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๑๑/๒๕๖๒ , ๑๒๒๐/๒๕๖๒ , ๑๒๒๘/๒๕๖๒)

ผู้สมัครเคยเป็นเจ้าของและบรรณาธิการกิจการหนังสือพิมพ์ แต่ลาออกจากการเป็น **เจ้าของและบรรณาธิการ** โดยปรากฏข้อเท็จจริงแน่ชัดว่าได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่แล้วก่อนจะ **ยื่นใบสมัคร**สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แม้จะยังปรากฏข้อมูลในระบบฐานข้อมูลว่า เป็นเจ้าของและบรรณาธิการกิจการหนังสือพิมพ์ ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งเห็นว่า กรณีดังกล่าวเกิดจาก

43

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ได้แก้ไขข้อมูลเท่านั้น จึงพิพากษาว่าไม่ขาดคุณสมบัติ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๐๗/๒๕๖๒)

ส่วนในกรณีที่บริษัทหรือห้างไม่ได้ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ แต่ในหนังสือบริคณห์สนธิระบุว่า **มีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆ** ด้วย ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๑๘ ถึง ๑๙/๒๕๖๓ และ ๒๐/๒๕๖๓ (ในคดีขอให้วินิจฉัยว่า สมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกกล่าวหาสิ้นสุดลงหรือไม่) โดยศาลรัฐธรรมนูญวางหลักว่า **การเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชน ต้องมีการประกอบกิจการจริงด้วย** หากเพียงแต่มีระบุในหนังสือบริคณห์สนธิว่ามีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชน แต่ไม่ได้ประกอบกิจการจริง เจ้าของหรือผู้ถือหุ้นยังไม่อยู่ในฐานะเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชน

หมายเหตุ : ประกอบกิจการจริงหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญให้ดูจาก (๑) แบบ สสช.๑ (แบบแสดงรายการเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของห้างหุ้นส่วนบริษัทตาม ประกาศกระทรวงพาณิชย์ ฉบับที่ 83 (พ.ศ.2515) ที่ยื่นต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท) (๒) แบบ ส.บ.๓ (แบบนำส่งงบการเงิน) และ (๓) หมายเหตุประกอบงบการเงิน

44

(๔) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๙๖ (๑) (๒) หรือ (๔)

มาตรา ๙๖ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

- (๑) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (๒) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่
- (๓) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย
- (๔) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

45

ข้อสังเกต มาตรา ๙๖ (๒)

(๑) การถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๙๖ (๒) อาจเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ เช่น ศาลฎีกาหรือศาลอุทธรณ์สั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเพราะเหตุกระทำการทุจริตในการเลือกตั้งระดับชาติหรือท้องถิ่น หรือต้องคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่า จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือยื่นเท็จ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือร่ำรวยผิดปกติ หรือต้องคำพิพากษาศาลฎีกาว่า ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง รวมทั้งถูกฟ้องเป็นคดีอาญาตามกฎหมายเลือกตั้ง และศาลพิพากษาลงโทษกับสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งด้วย

(๒) ข้อสำคัญของมาตรา ๙๖ (๒) ก็คือ แม้คำพิพากษาของศาลที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งยังไม่ถึงที่สุด ก็เป็นลักษณะต้องห้าม เพราะมาตรา ๙๖ (๒) ใช้ถ้อยคำว่า “ไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่” (เทียบ : คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๖๔)

46

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๖๔ คณะกรรมการก.ต.ยื่นคำร้องว่า นาย ท. (ผู้ถูกร้อง) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๓ จังหวัด นครศรีธรรมราช ต้องคำพิพากษาศาลจังหวัดนครศรีธรรมราชให้ลงโทษจำคุก โดยไม่รอ การลงโทษ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องมีกำหนดสิบปีนับแต่วันที่มิคำพิพากษา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ว่า สมาชิกภาพของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนาย ท. สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒) หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) บัญญัติให้สมาชิก ภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ ซึ่ง มาตรา ๙๘ (๔) ประกอบมาตรา ๙๖ (๒) บัญญัติห้ามบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้ สิทธิเลือกตั้งคือบุคคลที่อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้ว หรือไม่วันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช เขต เลือกตั้งที่ ๓ ถูกศาลจังหวัดนครศรีธรรมราชพิพากษา เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓ ว่า

47

มีความผิดตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง (๔) และมาตรา ๑๑๘ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ ให้จำคุก ๓ ปี มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้หนึ่งในสาม คงจำคุก ๒ ปี การ กระทำเป็นเหตุให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม จึงไม่รอการลงโทษ และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องมีกำหนดสิบปีนับแต่วันที่มิคำพิพากษา เมื่อ **มาตรา ๙๖ (๒)** ไม่ได้ใช้คำว่า “คำพิพากษาอันถึงที่สุด” สมาชิกภาพของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒) นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร ้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง คือวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓ โดยไม่ต้องรอให้มีคำพิพากษาอันถึงที่สุด และให้ถือว่าวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่าน คำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังโดยชอบคือวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๔ เป็นวันที่ตำแหน่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งว่างลงตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๑๐๒

48

(๕) อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราว หรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

ข้อสังเกต : การถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งชั่วคราวก็คือกรณีที่คณะกรรมการก.ต.ให้**ใบสั่ง**แก่ผู้สมัคร ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๕ ส่วนการถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือ**ใบแดง**

แต่ไม่ว่าจะเป็นกรณีถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือกรณีถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง **แม้อายุไม่ถึงที่สุด** ก็เป็นลักษณะต้องห้าม เพราะตัวบทไม่ได้มีคำขยายว่า ต้องเป็นกรณีคดีถึงที่สุดแล้ว

และในกรณีการถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง แม้เป็นคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ**ในคดียุบพรรค** ก็ถือว่าเป็นลักษณะต้องห้ามสมัครรับเลือกตั้งด้วย และในชั้นนี้จะยกข้อต่อสู้ว่า คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญไม่ชอบด้วยเหตุต่างๆไม่ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๓๙/๒๕๖๒)

49

(๖) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

ข้อสังเกต :

ในกรณีที่ศาลชั้นต้นหรือศาลชั้นอุทธรณ์พิพากษาจำคุก และคดียังไม่ถึงที่สุด หากศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา ไม่เป็นลักษณะต้องห้าม มาตรา ๕๐ (๖) เพราะไม่ได้ถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

แต่หาก**ไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา** และศาลชั้นต้นออกหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา เป็นลักษณะต้องห้ามมาตรา ๕๐ (๖) เพราะเป็นกรณีถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล (เทียบ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๖๒, ๗/๒๕๖๔)

50

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๙/๒๕๖๔ เป็นกรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๕ คน สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) (๖) และมาตรา ๙๒ (๒) หรือไม่

กรณีนี้เป็นเรื่องที่ศาลอาญามีคำพิพากษา**จำคุก**สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้ถูกร้องรวม ๕ คน และ**เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง**ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๔ และที่ ๕

ผู้ถูกร้องทั้งห้ายื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์

ศาลอาญามีคำสั่งส่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวของจำเลยไปให้ศาลอุทธรณ์สั่ง (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๖ (๔) วรรคสอง)

ระหว่างรอศาลอุทธรณ์มีคำสั่ง ศาลอาญาต้องส่งตัวผู้ถูกร้องทั้งห้าจำเลยไป**คุมขังที่เรือนจำและออกหมายขังระหว่างอุทธรณ์**ไว้ ต่อมาอีกสองวัน ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยจำเลยชั่วคราว

51

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๔ ต้องคำพิพากษาศาลอาญาให้**เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง** เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๔ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และ ๙๖ (๒) นับแต่วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔ อันเป็นวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง และผู้ร้องทั้งห้า**ต้องคำพิพากษาศาลอาญาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่**โดยหมายของศาล เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องทั้งห้าสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) นับแต่วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔ อันเป็นวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง อีกด้วย

52

(๗) เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงสิบปีนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ข้อสังเกต :

ไม่ว่าจะเป็นโทษจำคุกใน**ความผิดฐานใด**ก็เป็นลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๖๖ แต่ต้องเป็นโทษจำคุกจริง (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๒๐/๒๕๖๒ , ๑๕๓๖/๒๕๖๒)

เว้นแต่เป็นโทษจำคุกในความผิดอันได้กระทำ**ประมาทหรือลหุโทษ** แม้**ต้องโทษจำคุกจริง** ก็ไม่ถือว่าเป็นลักษณะต้องห้าม

53

๐ ผู้ร้องอ้างว่า แม้ผู้ร้องพ้นโทษจำคุกมาไม่ถึง ๑๐ ปี นับถึงวันเลือกตั้ง แต่ก็เป็นเวลาก่อนที่พ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มีผลบังคับซึ่งไม่มีผลย้อนหลังไปบังคับแก่กรณีของผู้ร้อง ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งเห็นว่า ผู้ร้องเคยได้รับโทษจำคุกและพ้นโทษโดยได้รับการปล่อยตัวเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๓ และนับถึงวันเลือกตั้งยังไม่ถึง ๑๐ ปี ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ และพ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ (๙) มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปแก่ผู้สมัครทุกคนรวมถึงกรณีของผู้ร้องโดยไม่มีข้อยกเว้นหรือบทเฉพาะกาลให้ใช้เฉพาะการกระทำความผิดหรือการพ้นโทษภายหลังกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้วหรือ**การเลือกตั้งทั่วไปในอนาคต**เท่านั้นดังที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง ผู้ร้องจึงมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง (ฎ.๑๐๐๖/๒๕๖๒)

๐ ผู้คัดค้านเคยได้รับโทษจำคุก ๔ เดือน ตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๕ ในคดีอาญาของศาลจังหวัดพะเยา และพ้นโทษมายังไม่ถึง ๑๐ ปี นับถึงวันเลือกตั้ง จึงมีลักษณะต้องห้าม (ฎ.๑๕๓๖/๒๕๖๒)

54

(๘) เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ

ข้อสังเกต :

(๑) แม้อยู่ระหว่างอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ ก็ถือว่าเป็นลักษณะต้องห้าม ตามคำพิพากษาฎีกาที่ **๑๓๗๓/๒๕๖๒** โดยศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งให้เหตุผลว่า คำสั่งลงโทษดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครอง มีผลตราบเท่าที่ยังไม่มีการเพิกถอนหรือสิ้นผลโดยเงื่อนไขหรือโดยเหตุอื่น ตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง แห่งพรบ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ แม้ผู้ร้องจะยื่นอุทธรณ์ แต่การอุทธรณ์ไม่มีผลเป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่งตามมาตรา ๔๔ วรรคสาม จึงถือได้ว่าผู้ร้องถูกสั่งให้พ้นจากราชการเพราะทุจริตต่อหน้าที่ ผู้ร้องจึงมีลักษณะต้องห้ามในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

55

(๒) แม้ในเวลาต่อมาจะได้รับการล้างมลทิน ก็ถือว่าเป็นลักษณะต้องห้าม ตามคำพิพากษาฎีกาที่ **๑๑๗๙/๒๕๖๒** ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ผู้ร้องเคยถูกลงโทษทางวินัยข้าราชการครูให้ปลดออกจากราชการกรณีกระทำการทุจริตในการสอบเข้ารับราชการครู แม้ในเวลาต่อมาจะ**ได้รับการล้างมลทิน**ตาม พรบ.ล้างมลทินฯ ๒๕๕๐ ก็มีความหมายเพียงว่า ผู้ร้องไม่เคยถูกลงโทษทางวินัยให้ปลดออกจากราชการครูเท่านั้น ไม่ได้หมายความว่าความประพฤติหรือการกระทำของผู้ร้องที่เป็นเหตุให้ถูกลงโทษทางวินัยถูกลบล้างไปด้วย ผู้ร้องจึงมีลักษณะต้องห้ามไม่ได้รับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

56

(๙) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ข้อสังเกต :

ทั้งกรณีร่ำรวยผิดปกติและกรณีต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คดีต้องถึงที่สุดแล้ว จึงจะถือว่าเป็นลักษณะต้องห้าม

57

(๑๐) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน

- คดียังไม่ถึงที่สุด ยังไม่เป็นลักษณะต้องห้าม

- กระทำความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครอง(เพื่อเสพ) ไม่เป็นลักษณะต้องห้าม

- ความผิดต่อกฎหมายว่าด้วยการพนัน หากกระทำความผิดฐานเป็นผู้เล่น ไม่เป็นลักษณะต้องห้าม

58

เลือกตั้ง (๑๑) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการ

(๑๒) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ นอกจาก
ข้าราชการการเมือง

(๑๓) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

- ผู้คัดค้านเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยอ้างว่าเป็นการดำรงตำแหน่งเพียงชั่วคราวตามคำสั่ง คสช. ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งเห็นว่า คำสั่งดังกล่าวมิได้เป็นไปในลักษณะของคำสั่งที่มีโทษด้านใดด้านหนึ่งให้ผู้คัดค้านต้องปฏิบัติ การดำรงตำแหน่งชั่วคราวของผู้คัดค้านจึงเป็นไปโดยความสมัครใจ หากผู้คัดค้านประสงค์จะลงสมัครรับเลือกตั้ง ก็ชอบที่จะลาออกจากตำแหน่งชั่วคราวดังกล่าว เพื่อให้มีคุณสมบัติที่ถูกต้อง กรณีจึงถือว่าผู้คัดค้านขาดคุณสมบัติ (ฎ.๑๗๕๘/๒๕๖๒)

59

(๑๔) เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพ
สิ้นสุดลงยังไม่เกินสองปี

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๗/๒๕๖๔ วินิจฉัยว่า บุคคลที่เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ไม่เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพ.ร.ป.ว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๑ (๑๘) ที่ว่า “**เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการสรรหา**” โดยศาลรัฐธรรมนูญให้เหตุผลว่า การที่รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ บทเฉพาะกาล มาตรา ๒๖๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา ย่อมหมายถึงการให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำภารกิจของตนด้วยความรับผิดชอบอย่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา โดยเป็นบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่แทนในระหว่างที่ยังไม่มีสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา แต่ไม่ได้หมายความว่า สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ “**เป็น**” สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

60

(๑๕) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจ หรือเป็นเจ้าของหน้าที่ยื่นของรัฐ

○ ผู้คัดค้านเป็นลูกจ้างองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร มีกำหนดระยะเวลาตามสัญญา ตั้งแต่วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ จนถึงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ และยังไม่ได้ออก ขณะสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้คัดค้านยังเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐอยู่ ผู้คัดค้านจึงต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตาม รธน.ม.๔๘ (๑๕) และพรป.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒(๑๗) (ฎ.๑๗๕๖/๒๕๖๒)

○ ผู้ร้องเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง เป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ยื่นใบลาออกทางแอปพลิเคชันของผู้ใหญ่บ้าน เป็นเพียงหลักฐานทางแอปพลิเคชัน ทั้งไม่ปรากฏว่าได้รับอนุญาตให้ลาออกตามกฎหมาย ฟังไม่ได้ว่ามีกรลาออกแล้ว ขณะสมัครยังเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ จึงมีลักษณะต้องห้าม (ฎ.๑๕๗๒/๒๕๖๒)

61

○ เคยมีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๕๓ วินิจฉัยว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) ได้รับแต่งตั้งหรือได้รับเลือกตั้งตามกฎหมาย

(๒) มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการหรือหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายและปฏิบัติงานประจำ

(๓) อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐ และ

(๔) มีเงินเดือน ค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนตามกฎหมาย

ดังนั้น กรรมการการประถมศึกษาจังหวัด กรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏ อนุกรรมการข้าราชการตำรวจประจำจังหวัด (อ.ก.ตร.จังหวัด) ไม่ใช่เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ แต่ผู้พิพากษาสมทบเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

หลักเกณฑ์ของการเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๕๓ น่าจะยังใช้ได้ในปัจจุบัน

62

- (๑๖) เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ
(๑๗) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
(๑๘) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุตามมาตรา ๑๔๔ (แปรรูปนิติร่างพ.ร.บ. งบประมาณไม่ชอบ) หรือมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม (ตามคำพิพากษาศาลฎีกากรณีฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง หรือคำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในคดีอาญา คดีร่ำรวยผิดปกติ และคดีจิตใจไม่ ยืนบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ หรืออื่นเท็จ)

63

ข้อสังเกต (๒)

เมื่อมีการประกาศให้ผู้ใดได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาแล้ว หากปรากฏว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้น ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๙๗ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ หรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้น ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๘ การดำเนินการเพื่อให้พ้นจากตำแหน่ง ต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ประกอบมาตรา ๑๐๑ (กรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) และมาตรา ๑๑๑ (กรณีสมาชิกวุฒิสภา)

64

“มาตรา ๘๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา **จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา** มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า**สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๑ (๓) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) หรือ (๑๒) หรือมาตรา ๑๑๑ (๓) (๔) (๕) หรือ (๗) แล้วแต่กรณี** และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยัง**ศาลรัฐธรรมนูญ**เพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่

เมื่อได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้อง**หยุดปฏิบัติหน้าที่**จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง

มิให้ับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคสองเป็นจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งมีเหตุสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งได้ด้วย”

65

ตัวอย่างเช่น คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งว่า นายคำเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองหนึ่งแล้ว ต่อมาคณะกรรมการการเลือกตั้งตรวจสอบพบว่า นายคำเคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดฐานเป็นเจ้ามือตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน อันเป็นลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๑๐)** หากจะให้นายคำพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการตาม**มาตรา ๘๒ วรรคท้าย** กล่าวคือ ต้องส่งเรื่องไปศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายคำสิ้นสุดลงหรือไม่

หรือหากเป็นกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคฝ่ายตรงข้ามเป็นผู้ตรวจพบการดำเนินการเพื่อให้ นายคำพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องเป็นไปตาม**มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง** กล่าวคือ ส.ส. ต้องเข้าชื่อกันจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ยื่นคำร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรว่าสมาชิกภาพของนายคำสิ้นสุดลง ตาม**มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๑๐)** และให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

66

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๖๒ คณะกรรมการก.ต.ยื่นคำร้องว่า ผู้ร้องได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ และได้ประกาศรายชื่อนาย น. ผู้ถูกร้อง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๗ จังหวัดขอนแก่น ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ ศาลจังหวัดขอนแก่นได้มีคำพิพากษาว่า ผู้ถูกร้องมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๙ (๔) ประกอบมาตรา ๘๔ โทษประหารชีวิต และศาลอุทธรณ์ภาค ๔ มีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ถูกร้องระหว่างอุทธรณ์ ศาลจังหวัดขอนแก่นจึงออกหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ฎีกา ให้จำคุกผู้ถูกร้องไว้ระหว่างอุทธรณ์ฎีกา นับตั้งแต่วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ เป็นต้นไป ซึ่งผู้ร้องเห็นว่า โทษประหารชีวิตเป็นโทษทางอาญาที่ร้ายแรงและเป็นอัตราโทษที่สูงกว่าและหนักกว่าโทษจำคุก เมื่อศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวและได้ออกหมายจำคุกผู้ถูกร้องไว้ แม้คำพิพากษาของศาลจะยังไม่ถึงที่สุด ก็ถือว่าผู้ถูกร้องต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลแล้ว จึงเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๒) ประกอบมาตรา ๙๘ (๒) ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ และขอให้มีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย

67

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๒) ประกอบมาตรา ๙๘ (๒) ประสงค์จะนำลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาใช้เป็นเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติในฐานะที่เป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติในฐานะของผู้แทนปวงชนชาวไทยจะสามารถปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างเต็มที่ มีความประพฤติเป็นที่ยอมรับและนับถือต่อสาธารณชน ปราศจากเหตุฉ้อโกงในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ อันทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่เกียรติและศักดิ์ศรีของสภาผู้แทนราษฎร กรณีจึงต้องหมายความว่า หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องคำพิพากษาให้ลงโทษหนักกว่าโทษจำคุก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นย่อมมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๒) แล้ว เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าหลังจากศาลจังหวัดขอนแก่นมีคำพิพากษา ศาลอุทธรณ์ภาค ๔ มีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์ ศาลจังหวัดขอนแก่นจึงออกหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ฎีกา ให้จำคุกผู้ถูกร้องไว้ นับตั้งแต่วันที่ ๒๔ กันยายน

68

๒๕๖๒ เป็นต้นไป ผู้ถูกร้องจึงเป็นบุคคลซึ่งถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล ตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) ด้วย ทั้งข้อเท็จจริงแห่งคดีนี้เป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) ซึ่งใช้คำว่า “ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของ ศาล” **โดยไม่มีคำว่า “ถึงที่สุด”** จึงต้องหมายความว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรต้องสิ้นสุดลงเมื่อต้องคำพิพากษาให้จำคุกเท่านั้น โดยไม่ต้องรอให้คดีถึงที่สุด เสียก่อนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๓) แต่อย่างไรก็ดี ดังนั้นสมาชิกภาพของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติ หน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง และให้ถือว่าวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำ วินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังโดยชอบเป็นวันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๑๐๒ และพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง

69

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๔/๒๕๖๒ เป็นกรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้อง ต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ขอให้วินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนาย ช. สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๓) ว่าด้วยลักษณะของผู้ต้องห้ามมิให้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ว่า “เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือ สื่อมวลชนใดๆ”

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ว่า บริษัท ว. มิได้ประกอบ กิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนว่า ข้อเท็จจริงปรากฏจากเอกสารในสำนวนว่า บริษัท ว. ซึ่งเดิมชื่อบริษัท ช. มี**วัตถุประสงค์**เกี่ยวกับการประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ รวมถึงกิจการโฆษณาด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกช่องทางและมี**รายได้**จากการให้บริการ โฆษณา ประกอบกับตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนการค้า พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑ แต่ ไม่ปรากฏหลักฐานว่าบริษัท ว. ได้**แจ้งยกเลิก**เป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการหรือ เจ้าของกิจการ ตามมาตรา ๑๔ ก่อนวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ แม้ผู้ถูกร้องจะอ้างว่า บริษัท ว. ได้หยุดกิจการไปแล้วตั้งแต่วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ แต่บริษัทดังกล่าว

70

ก็ยังสามารถประกอบกิจการเมื่อใดก็ได้ตราที่ยังมิได้จดทะเบียนเลิกบริษัท และแจ้งยกเลิกเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการหรือเจ้าของกิจการ ดังนั้น บริษัท ว. จึงยังคงเป็นบริษัทที่ประกอบกิจการต่อเนื่องมาอยู่ในวันดังกล่าว

ส่วนข้อโต้แย้งที่ว่า ในวันสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องมิได้เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท ว. เพราะได้ออนหุ้นทั้งหมดให้แก่นาง ส. มารดาของผู้ถูกร้องไปแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๒ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า มีข้อพิรุธที่น่าสงสัยหลายประการ ประกอบพฤติการณ์ทั้งปวงแห่งคดี จึงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท ว. ซึ่งประกอบกิจการต่อเนื่องมาอยู่ในวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นวันที่พรรค อ. ยื่นบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อต่อผู้ร้อง อันเป็นลักษณะต้องห้ามมิให้ผู้ถูกร้องใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๓) ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๓) นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง

71

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘/๒๕๖๓ คณะกรรมการก.ก.ต.ยื่นคำร้องว่า นาย ร. ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒ แต่ก่อนหน้านั้น นาย ร. เคยรับราชการในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ปกครอง ระดับ ๓ และถูกไล่ออกจากราชการเพราะเหตุทุจริตต่อหน้าที่ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของนาย ร. สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๘) หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ประกอบมาตรา ๙๘ (๘) เป็นบทบัญญัติห้ามมิให้สมาชิกวุฒิสภาเป็นบุคคลซึ่งเคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ ฯลฯ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ เมื่อเคยถูกลงโทษทางวินัยไล่ออกจากราชการฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงตามคำสั่งกรมการปกครอง กรณีกระทำการเรียกรับเงิน อันเป็นพฤติกรรมในทางทุจริต แม้ภายหลังผู้ถูกร้องจะได้รับการล้างมลทินตามพ.ร.บ.ล้างมลทินฯ พ.ศ. ๒๕๓๙ และ พ.ศ. ๒๕๕๐ แต่ไม่มีผลเป็นการล้างคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษทางวินัยว่ามีการกระทำความผิด ผู้ถูกร้องเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามบทบัญญัติดังกล่าว สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) นับแต่วันที่พระบรมราชโองการแต่งตั้ง และให้ถือว่าวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่ผู้ถูกสั่งให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่าลง

72

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๒/๒๕๖๔ เป็นกรณีประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ว่า สมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ นาย ช. กับพวกรวม ๕ คน สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) (๖) และมาตรา ๙๖ (๒) หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนฯ สิ้นสุดลงเมื่อมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ ซึ่งมาตรา ๙๘ (๔) ประกอบมาตรา ๙๖ (๒) กำหนดให้บุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ บุคคลที่อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่ และกรณีเป็นบุคคลที่ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๕ ต้องคำพิพากษาของศาลอาญาให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งจึงเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนฯ ของผู้ถูกร้องทั้งสามสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และเมื่อผู้ถูกร้องทั้งห้าต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลอาญา สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องทั้งห้าย่อมเป็นอันสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖)

73

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๔/๒๕๖๔ คณะกรรมการก.ก.ต.ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ว่า สมาชิกภาพของนาย ส. สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๑๐) หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๑๐) บัญญัติลักษณะต้องห้ามของบุคคลผู้เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา มิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องเคยต้องคำพิพากษาของศาลแขวงปทุมวันว่า กระทำความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ ซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา และคำพิพากษาดังกล่าวถึงที่สุดแล้ว ผู้ถูกร้องจึงเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๑๐) นับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และให้ถือว่าวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้คู่กรณีฟังโดยชอบตามพ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลในวันอ่าน เป็นวันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการแบ่งเขตเลือกตั้งว่างลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๑๐๗

ข้อสังเกต (๓)

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตาม มาตรา ๙๗ และมาตรา ๙๘ หรือสมาชิกวุฒิสภา ยังมีความเชื่อมโยงคุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของรัฐมนตรี ตามมาตรา ๑๖๐ (๖) และกรณีความเป็น รัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามมาตรา ๑๗๐ (๔) ด้วย

75

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖/๒๕๖๔ เป็นกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๕๑ คน เข้าชื่อกันเสนอคำร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรว่า ร้อยเอก ๓. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์สิ้นสุดลง เฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๑๖๐ (๖) และ มาตรา ๙๘ (๑) เพราะเหตุต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาลอุทธรณ์รัฐนิวเซาท์เวลส์ ลงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๓๘ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า ไม่มีคู่กรณีฝ่ายใดเสนอสำเนาคำพิพากษาของ ศาลมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ต่อศาลรัฐธรรมนูญเลย คงมีเพียงสำเนาคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ ภายหลังพ้นระยะเวลาอุทธรณ์ของผู้ถูกร้องลงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๓๘ และสำเนาคำสั่ง ศาลอุทธรณ์มลรัฐนิวเซาท์เวลส์ ลงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๓๘ ที่สั่งไม่รับคำร้องขออนุญาต อุทธรณ์ดังกล่าว ซึ่งผู้รับรองสำเนาถูกต้องมิใช่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ

76

แต่เนื่องจากผู้ถูกร้องยอมรับว่า เคยต้องคำพิพากษาว่ากระทำความผิด ตาม คำพิพากษาของศาลแขวงมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ แต่ไม่ทราบศาลแขวงมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ มีคำพิพากษาอย่างไร ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยต่อไปด้วยว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรค หนึ่ง และวรรคสอง บัญญัติให้อำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ลักษณะสำคัญของอำนาจอธิปไตยคือมีความเด็ดขาดสมบูรณ์ไม่อยู่อาณัติหรือ อยู่ภายใต้ อำนาจรัฐอื่น โดยการพิจารณาพิพากษารรคคดีเป็นการใช้อำนาจตุลาการอันเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจอธิปไตยย่อมไม่ตกอยู่ในอาณัติหรือภายใต้อำนาจตุลาการของรัฐอื่น ซึ่ง หลักการและทางปฏิบัติของรัฐเกี่ยวกับการใช้อำนาจตุลาการจะได้รับการบัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศเพื่อยืนยันหลักความเป็นอิสระของตุลาการและความศักดิ์สิทธิ์ ของคำพิพากษา เมื่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมีการกล่าวถึงคำพิพากษา จึงต้อง หมายถึงคำพิพากษาของศาลแห่งรัฐหรือประเทศนั้นเท่านั้น ไม่รวมถึงคำพิพากษาของศาล ต่างประเทศ อีกทั้งการตรากฎหมายอาญาของแต่ละประเทศกำหนดการกระทำที่เป็น องค์ประกอบความผิด ฐานความผิด และเงื่อนไขการลงโทษ ไว้แตกต่างกัน หากตีความ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ (๑๐) ว่า “เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุด” หมายความว่า

77

รวมถึงคำพิพากษาของศาลต่างประเทศด้วย ก็จะมีความหมายกว้างครอบคลุมถึงคำ พิพากษาอันถึงที่สุดในความผิดตามกฎหมายอื่นอีกหลายฉบับ จะทำให้ขอบเขตการ ยอมรับอำนาจศาลของรัฐอื่นขยายออกไปอย่างกว้างขวางอีกด้วย ทั้งไม่อาจลั่นร้อง หรือตรวจสอบความชอบด้วยหลักนิติธรรมของกระบวนการพิจารณาของศาลต่างประเทศ และขัดต่อหลักการต่างตอบแทนอันให้อำนาจอธิปไตยทางศาลของไทยถูก กระทบกระเทือนอย่างมีนัยสำคัญ แม้ข้อเท็จจริงในคดีฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องเคยต้องคำ พิพากษาของศาลแขวงมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ แต่ไม่ใช่คำพิพากษาศาลไทย ผู้ถูกร้องจึงไม่มี ลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ (๑๐) สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรของผู้ถูกร้องไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๔๘ (๑๐) และไม่มีเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) ด้วย

78

ข้อสังเกต : การทำข้อสอบ ม.๒๑๒

ข้อสอบเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ มี ๒ ลักษณะ

ลักษณะที่ ๑ ให้นิยามว่า ศาลที่พิจารณาคดีต้องส่งข้อโต้แย้งของคุณความไปให้ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยหรือไม่ หรือศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับพิจารณาหรือไม่ อย่างไร

ข้อสอบลักษณะนี้ต้องการให้วิเคราะห์เพียงว่า **ข้อโต้แย้งของคุณความต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง หรือไม่** หากต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง คำตอบจะเป็นว่า ศาลที่พิจารณาคดีต้องส่งไป หรือ ศาลรัฐธรรมนูญต้องรับวินิจฉัย แต่หากไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง คำตอบก็จะเป็นไปในทางตรงข้าม

การทำข้อสอบลักษณะนี้ นักศึกษาเพียงแต่พิจารณาไล่ไปตามหลักเกณฑ์หรือองค์ประกอบของ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ๕ ประการ เท่านั้น

79

ลักษณะที่ ๒ ให้นิยามว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยคำร้องของคุณความที่โต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ อย่างไร ข้อสอบลักษณะนี้ต้องการวิเคราะห์ก่อนว่า ข้อโต้แย้งของคุณความต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง หรือไม่

หากได้คำตอบว่า ไม่ต้องหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ก็จบเพียงเท่านั้น แต่หากได้คำตอบว่า ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง แล้ว ยังต้องวิเคราะห์ต่อไปด้วยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เป็นปัญหานั้น **ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ เพราะเหตุใด**

ข้อสอบในลักษณะที่ ๒ ซับซ้อนกว่าข้อสอบลักษณะที่ ๑ โดยข้อสอบลักษณะที่ ๒ ในการสอบสนามต่างๆ มักจะออกเรื่องที่เคยมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเป็นบรรทัดฐานแล้ว และกฎหมายที่ข้อสอบนำมาให้วิเคราะห์ว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเพราะเหตุใด มักจะเป็นกฎหมายที่รู้จักกันดี เช่น ประมวลกฎหมายแพ่ง อาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง วิธีพิจารณาความอาญา หรือพระราชบัญญัติต่างๆ ที่เป็นคดีความบ่อยๆ และมักจะเป็นคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญใหม่ๆ ในการเตรียมตัวสอบจึงควรให้ความสนใจเหตุผลในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญใหม่ๆ ที่ส่งไปตามมาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ด้วย

80

ตัวอย่างข้อสอบลักษณะที่ ๑ : ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๗๓

คำถาม (ประเด็นที่ ๑) คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของนายชินเพราะเหตุดำเนินการโฆษณาหาเสียงทางวิทยุและโทรทัศน์โดยขัดต่อหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ระหว่างการพิจารณา นายชินขอให้ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งส่งข้อโต้แย้งว่า พ.ร.ป.ว่าด้วยการเลือกตั้งส.ส. พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๖๙ ที่ว่า การโฆษณาหาเสียงทางวิทยุโทรทัศน์ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ ก. ก.ต.กำหนด ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ วรรคหนึ่ง ที่ว่า รัฐพึงยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์โดยไม่ชักช้า ให้วินิจฉัยว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยคำร้องของนายชินอย่างไร

81

ธงคำตอบ ข้อโต้แย้งว่า พ.ร.ป.ว่าด้วยการเลือกตั้งส.ส. พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๖๙ ที่ว่า การโฆษณาหาเสียงทางวิทยุโทรทัศน์ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ ก.ก.ต.กำหนด ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ วรรคหนึ่ง เป็นข้อโต้แย้งว่า กฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แต่มาตรา ๗๗ วรรคหนึ่ง อยู่ในหมวดนโยบายแห่งรัฐ เป็นเพียงนโยบายให้พึงใช้แนวทางในการตรากฎหมาย จึงไม่ใช่กรณีที่พ.ร.ป.ว่าด้วยการเลือกตั้งส.ส. พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๖๙ จะขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ วรรคหนึ่ง ได้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงต้องวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวไม่ได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ วรรคหนึ่ง (คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๖๓)

82

ตัวอย่างข้อสอบลักษณะที่ ๒ : ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๗๒

คำถาม (ประเด็นที่ ๒) พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องนายส้มโอและนายมังคุดต่อศาลชั้นต้น กล่าวหาว่า นายส้มโอและนายมังคุดมีความผิดฐานเล่นการพนัน(ไฮโลว์) พนันเอาทรัพย์สินกัน โดยไม่ได้รับอนุญาต เพราะทั้งสองคนอยู่ในวงเล่นพนันที่เป็นความผิดกฎหมาย จึงถือว่าเป็นผู้ เล่นการพนันด้วย ขอให้ลงโทษตามพ.ร.บ.การพนัน พ.ศ. ๒๕๗๔ มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๖ มาตรา ๑๒ ข้อ ๒ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ จำเลยทั้งสองให้การปฏิเสธ ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น นายมังคุดก็ได้ยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นขอให้ส่งเรื่องไปยัง ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาว่า พ.ร.บ.การพนัน พ.ศ. ๒๕๗๔ มาตรา ๖ ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดอยู่ในวงการเล่นอันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ขัดต่อข้อความในกฎกระทรวง หรือใบอนุญาต ซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเล่นด้วย เว้นแต่ผู้ซึ่งเพียงแต่ดูการเล่นในงานรื่นเริงสาธารณะ หรือในงานนักขัตฤกษ์ หรือในที่สาธารณะสถาน” เป็นการสันนิษฐาน ความผิดของบุคคลไว้ก่อน จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ที่ว่า ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ ส่งเรื่องดังกล่าวตามคำร้องของนายมังคุดไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ให้วินิจฉัย ว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยคำร้องของนายมังคุดอย่างไร

83

ธงคำตอบ กรณีของนายมังคุดเป็นการโต้แย้งว่า พ.ร.บ.การพนัน พ.ศ. ๒๕๗๔ มาตรา ๖ ขัด หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ซึ่งเป็นการสันนิษฐานความผิด ของบุคคลไว้ก่อน เป็นการโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก้คดีขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ จึงเป็นคำร้องที่ต้องหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ศาล รัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องของนายมังคุดไว้พิจารณาวินิจฉัย

ในการวินิจฉัยคำร้องของนายมังคุดนั้น ความในรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ที่ว่า ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด มีความหมายเพียงว่า ในคดีอาญาทั้งปวงให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดจนกว่าโจทก์จะมีพยานหลักฐานมาหักล้างข้อสันนิษฐานนั้นได้ ฉะนั้น กฎหมายใดที่ บัญญัติว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีความผิดเสียแต่เบื้องต้นทีเดียว บทกฎหมายนั้นย่อมขัดต่อ รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ วรรคสองนี้ และจะใช้บังคับไม่ได้ แต่พ.ร.บ.การพนัน พ.ศ. ๒๕๗๔ มาตรา ๖ หาได้มีข้อความบัญญัติไว้เช่นนั้นไม่ กล่าวคือยังต้องสันนิษฐานว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยยังไม่มีความผิดจนกว่าโจทก์จะนำสืบได้ว่า จำเลยเข้าไปอยู่ในวงพนัน จึง เป็นอันฟังได้ว่า ในกรณีเช่นนี้ได้มีการสันนิษฐานใด ๆ ในเบื้องต้นก่อนที่โจทก์นำพยานมาสืบ อันจะทำให้ขัดกับความในรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ที่กฎหมาย

84

สันนิษฐานก็เป็นการสันนิษฐานภายหลังใจทักได้นำพยานมาสืบแล้ว การสันนิษฐานเช่นนี้ไม่
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง แต่อย่างใด (คำวินิจฉัยตุลา
การศาลรัฐธรรมนูญที่ ต.๒/๒๕๙๔, คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๕๕ และ ๕/๒๕๕๖)

85

ก้าวที่ละก้าว
หนทางยาวจงก้าวไป
ที่ละนิดด้วยจิตใจ
แม้ทางไกลก็ใช้นาน.

86